

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

§. VII. De Cooperantibus Negativè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

54. Notant tamen varii Doctores, quod ex metu gravi excubentur interdum receptantes fures in suis domibus, eiusque alimenta præbentes, prædas custodientes, easque furi reddentes. Quæ etiam absque expressa vel tacita additione receptaculi, post furtum patratum, furem ad necem quæsitum, ne comprehendantur & occidatur, occultat, haudquaquam censetur receptor: hoc enim velut casu & per accidens fit, supponiturque non dari furi in posterum spes similis refugii vel adiutorii: tunc namque si postea fur vias suas repetat, damnum istud non censetur causatum, sed merè per accidens sequi opera præfatum misericordiz. Quamvis revera dissuadenda sit, & interdum peccaminosa huiusmodi iustitiæ impeditio in mali generis, spei & consuetudinis furibus alijsve malefactoribus. Si etiam quæretur fur in ordine ad restitutionem rei ablata, sanè qui hunc impedit occultando, socius furtum merito censetur. Unde c. Si res aliena 14. qu. 6. ex Augustino Epist. 54. habetur: Illud verò fidentissime dixerim, enim, qui pro homine ad hoc intervenit, ne male ablata restituat, & qui ad se confugientem, quantum honestè potest, ad restituendum non compellit, socium esse fraudis & criminis. Advocati nihilominus licitè defendunt malefactorem in iudicio quoad ea, in quibus ipsemet potest se iure defendere & excusare, v. g. quando culpa est occulta, aut nequidem semiplenè probata, quando non servato ordine juris vexatur &c. Defenditur enim non quatenus malefactor, sed quatenus jus habens.

S. VI.

De participante.

55. Participans in re scilicet furtiva seu præda injusta, tenetur restituere totum, quod ad eum devenit, sive bonâ, sive (quod possimum hic spectatur) malâ fide. Quod si quid bonâ fide acceptum fuerit consumptum, tenetur in quantum factus est ditor. Participans autem in ipsa injusta actione dicitur generatim quicumque quovis modo concurrat ad ipsam, sive partialiter ex parte causæ, sive partialiter tantum ex parte effectus. Specialius autem participare in actione injusta dicuntur adjuvatores physici ipsius executionis, sive qui aliter quàm modis præmissis ad ipsam concurrunt, auxiliumve præstant, v. g. scilicet apponunt, vel eas sustinent fure ascendente, qui excubias agunt, qui instrumenta suppedant, qui furem comitantur defendendi causâ, qui juvant effringere, alportare &c. Qui semper tenentur ad restitutionem hoc ipso, quo aliquid auxilii ad iniquam executionem Herincx Sum. Theol. Pars III.

nem contulerint, saltem si id sponte & sine compulsionem fecerint. An autem vel qualiter gravis metus interdum excuset, vide apud Lessium cap. 13. dub. 3. num. 29. & segg. & alios.

In particulari movetur difficultas, ad quid teneantur milites injurè invadentes & spoliantes urbem. Ubi in primis supponitur in solidum obligari ipse præfectus belli, idemque est de consiliarijs ad factum permoventibus. Gregarii autem milites juxta Petrum Navarra, & plures alios non tenentur, nisi pro parte prædæ, quæ ad singulos devenit, & damnificatione, quam quisque intulit. At Cajetanus, Adrianus, Joannes Medina & alii obligant quoslibet in solidum ad restitutionem totius damni in defectum aliorum. Quod tunc verum putat Viggers cap. 2. dub. 5. quando omnes communi consilio aut mutuâ exhortatione, & instar unius manus invadunt aliquem locum ad deprædandum (quod sæpius & facilius contingit in minoribus locis, & minori aliqua parte exercitûs) secus si solum jussu superioris absque mutua communicatione fiat invasio, locoque superato quisque incipiat pro sua voluntate prædas agere absque omni respectu, ac dependentiâ ab invicem. Neque enim solet tunc unus ab alio in præda capiendâ dependere vel juvari. Et sic auctor iste conciliandam censet utramque sententiam.

Obstare nihilominus videtur, quod (ut contendit posterior sententia) vix ullum damnum inferatur à milite, alijs non concurrentibus, à quibus auxilium seu defensionem sperat, alijs utique non ausurus: atque ita ad damnum, quod hic miles infert (idem est de singulis alijs) videantur concurrere omnes ij, quorum auxilio parato, fretus hic audet. Quamvis magnitudo damni faciat restitutionem integram frequente, singulis impossibilem, & ut damnum passus sæpe præsumatur contentus, si singuli militum restituant, quod pro sua parte intulerunt, vel prædari sunt.

S. VII.

De Cooperantibus negativè.

Mutus, seu qui tacet, dum deberet loqui prohibendo, reprehendendo, dissuadendo, claudendo, vel strepitum edendo: Non obstans, seu non impediens, dum potest & tenetur: Non manifestans malefactorem ante furtum pro damno impediendo, vel post furtum pro damno reparando (qui sunt tres modi cooperandi indirectè seu negativè) si teneantur damnum impedire ex justitia (puta ex contractu vel ex officio seu quali contractu) tenentur

56. In exspoliatione urbis an singuli teneantur in solidum.

Opinio prima negat. Secunda affirmat.

Tertia utramque conciliat.

57. Arguitur in favorem secunde opinionis.

58. Quam cooperantes negativè.

Obligati ex officio vel

*contractu
tenentur ad
reparatio-
nem damni.*

tenentur ad restitutionem; cum per injuriam sint causa damni, illud passio habente jus ad actionem positivam impeditivam ejusdem damni.

59.
*Idem spe-
cificantur.*

Ex officio obligantur Principes, Magistratus, Prætores, duces belli &c. adeoque ad restitutionem tenentur, si, cum possunt non impediunt furta, latrocinia, & similia mala: propterea enim stipendia accipiunt à republica. Idem est de ijs, qui velut ex contractu obligantur, accipientes stipendia pro custodia vinearum, silvarum &c. Item de tutoribus & curatoribus, quoad impedienda pupillorum & minorum bona. Item de famulis, quos concernit servare res domini contra fures extraneos: is autem cui custodia domus, aut particularis rei, v.g. horrei, penus &c. datâ clave aut alio modo, etiam in ordine ad domesticos, est commissa, obligatur etiam contra hos impedire damna domini. Aliâ titulo facultatus non tenetur ex justitia (et si teneatur ex charitate) contra alios domesticos custodire res domini, ut habet *Lessius cap. 13. dub. 10. nu. 75. VViggers c. 2. dub. 6. n. 51.* & alii: et si inter domesticos & extraneos non distinguat *Poncius d. 52. q. 9. in fine.*

60.
*Qua causa
predictos
excuset.*

Obligati ex justitia vel quasi justitia nihilominus exculantur ratione jacturæ notabilis; eò quod non videantur ordinariè officia assumi cum tanto onere; nisi quid amplius postulet pactum. Quo modo autem, & qualis culpa exigatur, in *disp. 5. de Restit. in comm. quest. 3.* dictum est. Quod si incertum sit, an damnum impediri potuisset, æstimanda saltem est spes successus, si actio obligans fuisset adhibita.

61.
*An compen-
sanda sint
multæ ne-
glectæ.*

An verò custodes & vigiles non manifestantes eos, qui v.g. lignant, aut vectigalia non solvunt (idem est, si fiscus non accuset, judex non condemnet) teneantur ultra damna solvere ipsas multas transgressoribus vel reis statutas, dubitari posset. Et quidem Doctores passim cum *Silvestro, Navarro, Lessio sup. dub. 10. num. 73.* contra *Petrum Navarra, Soto, Salton* apud *Lessium sup. num. 72.* censent, quod non: eò quod invigilantes hiisce rebus ex officio non teneantur multare vel accusare, ut respublica ditetur multis, sed solum ut damna impediuntur: adeoque ex mente reipublicæ aut Principis tales non videantur obligati ad præstandas ipsas multas neglectas. Nihilominus si quis privatus à republica conduxisset jus multarum justarum, custodes ab ipso constituti tenebuntur præstare multas neglectas, saltem quantum spes earumdem, transgressione manifestatâ, valebat: hæc enim mens apparet manifesta in eo, qui ad proprium lucrum ex multis captan-

dum principaliter conductionem iniit, & custodes instituit. Eodemque censet *VViggers cap. 2. dub. 7.* esse verius in custodibus & præfectis à republica institutis quoad multas impositas non solventibus vectigalia, & contra inferentes damna in bonis publicis: quod tamen alii plures non admittunt, veluti haud satis probatum.

Quod si obligatio vi officii vel contractus, adeoque justitiæ, non subit, adhuc supposito quod damnum proximi abique notabili incommodo impediri possit, obligati ad id charitas, eaque sola; cujus tamen defectum non esse restitutioni obnoxium, patet. Ita Doctores communiter. Estque hoc verum, etsi non solum quis non impediatur, sed etiam suadeat alteri, ne impediatur, v.g. furtum aut latrocinium; dum tamen abit vis & fraus (quo casu indubiè est obligatio restituendi, uti vera injuria; & de hoc loquitur *Joannes Medina*, dum videtur contrariari, ut eum explicat *VViggers cap. 2. dub. 6. num. 45.*) cum non fecerit per hoc damnificato injuriam, qui ad tale auxilium non habebat jus, sed solum ut relinquere- tur in libera alterius voluntate.

Nec obstat, quod c. *Quanta 47. de Sentent. Excommunic.* dicitur: *Eos delinquentibus favere*, adeoque puniendos (ut ex præmissis ibidem colligitur) interpretans, qui cum possint, manifesto facinori desinunt obviare. Tum quia tales favent negativè & quidem culpabiliter suntque adeo poenâ digni. Tum quia sermo est de obligatis ex officio impedire, ut explicat *Glossa*. Tum quia secluso officio favent præsumptive; juxta id quod dicitur c. *Sicut dignum 6. de Homicidio, non carere scrupulo societatis occulta, qui manifesto facinori (varia exemplaria addunt, non, sed tepugnat sensui, & vetustioribus Codicibus) desinunt obviare*, cum scilicet facile possunt, quia nimirum contra tales est præsumptio aliqua; quæ tamen pro consententia eliditur, dum constat verè societatem non lesisse. Similiter quod c. *Sicut dignum* dicitur, *qui potuit hominem liberare à morte, & non liberat, occidit, intellige cum Glossa, si tenebatur ex officio. Vel occidit, id est, culpabilis ei est occisio per alium sublecuta, quatenus ei voluntaria quodammodo, etsi non propriè culpâ injustitiæ. Quomodo etiam relato *Ambrosio (in quo tamen non reperitur) c. Pasce dist. 86. Si non pavisti, occidisti.**

Petes, an qui pecuniam accipit, ne clamet, aliâ non obligatus ex officio clamare, teneatur ad restitutionem? Resp. in primis non teneri ad restitutionem pretii promissi (quando positum est id, ob quod pre-

62.
*Seciso offi-
cio vel con-
tractu, obli-
gat sola
charitas ad
impediens.*

Quid si
quis alteri
suadet, ut
impediatur.

63.
*Varii Co-
mmentarii
cantur.*

64.
*An priva-
tus pecuniam
acceptam
clamat teneatur
ad restituendum.*

tium fuerat promissum) vel muneris donati; nisi sit pars furti, quæ domino utique restituenda foret. Ad restitutionem autem damni obligatur juxta Saloth, Petrum Navarra, Lessium, Diana (quos refert Lugo d. 19. sect. 3. num. 102.) VViggers Tr. 3. cap. 2. dub. 6. & alios; eò quod censetur per acceptionem pretii, veluti actum positivum, concurrere positivè, furem animando & securitatem spondendo. Verum non video, cur in rigore loquendo potius teneatur, qui pretium accipit, quam qui gratis se non clamaturum promittit (quod clarum videtur, nec puto ab Auditoribus prædictis negandum) aut etiam sine promissione precibus furis annuit, & tacet: cum etiam tunc locum habeat positivi animatio furis allegata. Unde & hoc postremum consequenter dicendum videretur. Ex quo tamen arguit Lugo sup. (cui oppositum videtur in rigore verum, referens Soto & Navarrum) contra præallegatam doctrinam; addens solam animationem positivè influentem, non autem illam, quæ oritur ex sola ablatione terroris (quem non tenebaris ex officio incutere) esse injustam. Quemadmodum sciens intrare adventum furis, te invento terreni, potes citra injustitiam te subducere, et si ex tua absentia contingat furem præmissa ratione animari seu asscurari: uti etiam contingit, dum jam animatus ad furandum videt te tacere, vel aliè discedere.

Alioquin facile contingere potest, ut positiva furis animatio in similibus (qui indubiè gravissimè saltem charitatem non impediendo lædunt, nisi grave incommodum proprium ipsos excuset) accedat, quæ vinculum injustitiæ addat.

§. VIII.

Quo Ordine teneantur Cooperantes restituere?

65. Opinio affirmans non teneri animum ante alterum, sed singulos pro rata.

PETRUS Navarra, apud Lessium & VViggers locis mox citandis, fuit nitidè confirmare omnes concurrentes teneri juxta proportionem influxus singulorum ad restitutionem alicujus partis, ut, si te causas invicem juvantes ad illationem damni; v. g. si damnum sit sex aureorum, mandantem suo nomine fieri obligatum ad restituendos tres, executorem duos, laudatorem unum. Quod Lessius cap. 13. dub. 5. num. 43. censet non improbabile, uti & VViggers c. 2. dub. 8. qui tamen putat non probabile quoad causas negativas. De quibus infra idem patebit.

66. Contraria opinio communis probatur.

Nihilominus Resp. cum communi Sententia, quòd sicut non omnes concausæ sunt æquè principales in damnificatione, sed velut subordinatæ, sic meritò censentur subordinatæ in obligatione ad restituendum. Circa cooperantes, alii primo loco, alii secundo, alii posteriori ad hoc loco tenentur. Et quidem primo loco obligari dicitur, quo restituente, ceteri liberantur, quique alijs refundere debet, si quid restituerint. Secundo loco tenentur, quo restituente, liberantur ceteri, dempto primo, & sic de alijs. In eodem autem gradu dicuntur obligari, qui æquè immediatè obligantur, etsi interdum pro inæqualitate influxus unus obligetur plus quam alius restituere. Horum autem si quis totum restitueret, teneretur alter ejusdem gradus refundere pro ratione sui influxus.

Itaque primo loco tenetur, qui habet rem alienam in se aut in æquivalenti. Obligatio enim quæ ex ipsius rei detentione nascitur, est prima & potissima, atque in interitu postrema. Unde etsi alii restituisent, ad detentorem pro compensatione recurrere possent. Secundo, tenetur mandans, si quis fuerit, nec mandatum sufficienter revocaverit. Ipse enim censetur principalis auctor, exequens autem veluti instrumentum illius: dumque per alium suo nomine vult damnum inferri, censetur hoc ipsum seu onus consequens primò in se suscipere. Tertio, executor: quia ceteri tantum influunt in damnum ipso mediante, neque ipsius obligationem in se suscipiunt, cum non eorum, sed proprio nomine agat. Quarto, alii positivè cooperantes, qui dum omnes æquè immediatè influunt, nullam inter se habent subordinationem ut patet in consulente, adulante, receptatore. Si tamen unus alio mediante influxit, v. g. suavor adulatoris, tenetur priori loco, qui immediatè influxit, v. g. ipse adulator. Nisi quòd sicut mandans executionem tenetur ante executorem, sic mandans consilium d. 2. laudari &c. ante hujusmodi consultorem, laudatorem &c. teneatur.

Quintò denique juxta Doctores communiter tenentur cooperantes negativè: hi enim tenentur, in quantum non impediunt causas positivas, adeoque satisfaciunt, si efficiant, ut hæc restituant. Confirmatur: quia earum defectus est quasi posterior maleficio causarum positivarum, adeoque ridiculum videretur, quòd causæ positivæ à negativis exigerent, ut compensent incommoda, quæ ob maleficia sua sustinent, quoniam non fuerint ab istis impeditæ: officii enim studere debent indemnitati innocentium, non malefactorum. Ipsi autem negativè cooperantes tenentur inter se eodem ordine, quo tenebantur impedire, v. g. prius prætor particularis, custos aut vigil, vel cui immediata cura incumbit, quam prætor generalis, aut ad quem universalius & mediatus cura spectat, qui solus

Quis dicitur teneri primo loco, quis secundo, qui in eodem gradu.

67. Primo loco tenetur, qui alienum in se vel æquivalenti habet. Secundo loco mandans.

Tertio executor.

Quarto inter positivè cooperantes.

Quando inter hos sit ordo.

68. Postremo loco tenentur cooperantes negativè.

Quis inter eos ordo.